

Ciau Masino

Cesare Pavese

Itz.: GILLERMO ETXEBERRIA

Masinok —jatorriz Tomasso Ferrero— oso gustoko lana zuen Turingo egunkari batean. Egia esan, ez da batere harritzekoa, Masinoren adina —hogeita lau urte— eta hark edozein girotara moldatzeko ariurria duen batentzat egunkari bateko lanean gustora egotea. Bere barneko gatazka, beste kontu bat zen. Gainera, erredakzioko lanak —tortura atsegina beretzat— ia goiz osoa libre uzten zion bai itzuli bat emateko, bai ~~atzean~~ edota, nahi izanez gero alferkerian egoteko, eta, batez ere, egunero behin eta berriro esnaberritzen zitzaion bizitzaren ikuskizunaz disfrutatzeke; bestalde, Masino, axolarik gabeko gazte bat zen, eta gisako pertsonak, —gauza kuriozosa da— oharkabe ere, egungo bizitza arruntetik urrutiratu beharrik ere ez dute izaten menturaz betetako egoera ezinobeak izateko. Zaharrago askok, haren larruan, ez zuketeen alferrik galdutako denboraz madarikatu besterik egingo. Gizasemeok erloju baten pendulu gisa moldatzen garen izakiak gara eta, beharrezkoena, pozik egotea da.

Gauzak horrela, sasoz beteta esnatu zen goiz batean, nabari-tu zuen leiho irekitik zehar gelaraino terral astunaren bidez kaltetik zehar eta era desordenatuan zetorkion auto eta tranbien zarata. Etxekoekin bere lan eta txukuntzeaz —iada lortua zuen haietaz libratzea— laburki iritzi aldaketa eduki ondoren, komunean eseri eta ondoren giharrak urez busti eta gogotsu haztatu zituen.

Bien bitartean, egunsentiko ideia lurruntsu guztiak hasi zitzaizkion buruan jiraka. Baina egun hark, bazuen zerbait desberdinik, gauza zehatzagoren bat agian; noizbehinka txistu jotzen zuen; seinalea poliki-poliki esnatzen ari zela.

Eta bat-batean, buruko zer hura argitu zitzaion, non hasi baitzen gelako ate aurrean atzera eta aurrera, zita batera hutsegín duenaren pauso berdinez eta garraisika utz ziezaiotela bera kasa eta bakardade osoan.

Horra, bada, azkenean bere mahian eserita, hotzik zorrotze-nean, leihoa itxita. Motelago ailegatzen zitzaion trenaren zarata. Mahai gainean libururen bat eta alboan inprentako frogá pila bat: "Ikuskizunak eta akotazioak".

Masino zigarroa erre eta batera pentsatzen ari zen. Buruko idea, iada argi eta xumea bezain handia zen: "kantutxo bat idaztea", alegia. Ez zeukan zertan argitaratu edo hor nonbait azaldu beharrik. Xingleki, kantu bat idatzi nahi zuen. Behar fisiko bat bailitzen.

Gauza argia eta garbia zen, dudarik gabe, eta hori bazekien Masinok, alegia ez dela bidezko goizean jaiki eta, besterik gabe, poeta lanean jartzea, esker-oneko agiri bat izango balitz bezala. Baina zerbait bereziak eragiten zuen Masinoren burua; nola esan, mentura bat edota bizipozak; baina ez zen erraza zer hura esplikatzea eta, alferrikakoa, gainera. Izan ere, ordurarteko gertakariak gerta, duela denbora batetik aurrera, eta, batez ere, goizetik aurrera, argi eta garbi zekusan ez zegoela bera andre batekin bizitzeko eginá. Eta ez ditzagun emazte eta seme kontuak aipatu; ezta ere mantemindu batekin eta musuka ari daitezkeen denborapasak. Bazekien nola joka arlo horretan eta, agian, horrek amorrastzen zuen gehienbat: alegia, emakumea denbora-pasa bezala hartzen zuela, jakinik ere, esku eta hankaz lotzen gaituen emakumea dela pena merezi duen bakarra; baina, orduan, beste behaztopa bat ematen da, esklabutasuna, hain zuzen. Hitz bitan, ez zuen Masinok horretaz pentsatu ere egin nahi. Oker edo zuzen egon, gauza bat zeukan buruan garbi: ez zuela bere burua desilusionatu edo eszeptiku baten modura azaldu nahi, gerra ostean sarri ematen zen bezala. Gehiago oraindik, Masinok bazuen bere teoria arlo honi buruz: bera piamontetarra zen eta piamontetarrek ez zuten beren izakeraz gehiegi agertarazi besteen aurrean eta buru hotza eta erna izan behar zuela. Atsegin zuen kontatzea nola piamontetar familia batean, semeak erraina etxera ekartzen duenean, gurasoagiarrebek, etxeko jendea urritu behar dutenez, neskamea izanez gero, hura bidaltzea erabakitzen dutela. Horiek horrela, ez zuen Masinok gerra ondorenen modan zeuden kantutxo horietatorik inoiz idatzi; zerbait hobea egin nahi zuen: bere arraza

ongi ezagutu eta sakon maitatu— bere osasunerako noizbehinka tragoska bat edanaz.

Aipatu dugun goiz hartan, gelan kantari eta txistuka, belarriek lehertu arte, ezin esan zitekeen maitasun arloan, are gutxiago bizitzaz desengainatutako baten aurrean geundenik. Baina, halarik ere, zera idatzi zuen orrian: "Zigarro-hondakinen blues-a". "Blues" hitzak malenkonia esan nahi eta Masinok bazekien hori. Zer malenkonia ordea?

Une honetan lehen aipatutako Piamonteren teoriarekin bat datorren beste bat aipatu behar da, non zail gertatzen baita gauzak erdizka ere ikustea. Egia esan, Masinok berak ere ez zekien garbi zer nahi zuen, beraz, gauzak bere horretan uztea izan zitekeen onena.

Goiz hartako azken zigarroa, leihotik kalera begira erre zuen Masinok, laino isilek zeru eder, gozo eta garbi, ia epelari bidea irekitzen zioten bitartean. Aurrean zeukan, mahaian, osoki bukatuta blues-en estribiloa. Jakina denez, estribilotik hasten da edozein. Masinorentzat gozamina zen ametsetan egotea. Ez dago gauza hoberik norberak amaitutzat jo duen lan baten aurrean erretzea baino. Noizbehinka, hari so egiten zion. Hala zer zioen lèloak:

Bota ezazu zigarroa, beste asko dago oraindik,
Zergatik zaude gora begira?,
eta zure neskak edo amoranteak abandonatzen bazaitu ere,
badaude beste ehun ere hura baino hobeak.
Zigarroak beren kasa erretzen dira,
emakumeek ere, oro, dohain berdinak dituzte:
okerragoa da zigarroa jaurti beharra
errekin azken muturreraino iritsi delako.

Masino ez zen bere larruan kabitzen, beharrezko zitzaion mugitzea, lehertzea —nola esan— bere kantutxoa bizitzea. Azkenera, ideia bat bururatu zitzaion. "Barietate Kafetxea" leku lasaia zen eta gustora egin zitekeen lana goizeko ordu txiki haietan. Jantzi zen berriro suharki kafetxe hartan musikari asko biltzen zenaren ideia lurruntsua buruan zuela.

Lan bat hastea gauza erraza da, katramila gehiago sortzen du ondo bukatu beharrak. Begi bistakoa da hori eta, ez du esateak ere merezi. Dena den, hori pentsatzen zuen Masinok, hortz tartean agi-

raka eta burua hautsirik ari zen bitartean ia nola jarri zitekeen "cuple" baten bertso bortxatuetan ipuinen bat bere lelo eta guzti.

Ez zegoen inor kafetxean eta asper aireko zerbitzaria kafegailu espresarekin tirabiraka ari zen. Inspirazioaren beroaldietan Masinok ahopean, asmakarien zatikiak xuxurlatzen zituen.

—Zertan da aurtengo lirika-aldia —galdegin zion bat-batean zerbitzariak.

—Lirika-aldia? Nik neure baitan kantatzen dut —erantzun zion Masinok gogogabe, batetik, baina pozik, bestetik, inoren ahotsak bee barne-gatazkatik esnatu zuelako. —Ni kazetaria naiz. Eta, zergatik jakin gabe, erasten dio: Garrantzirik gabeko musika-txo bat xuxurlatzen ari nintzen.

Zerbitzaria, praktikoa izan nolanahi ere, inorentzat zaila zen ezkutuko zentzua ulertu zion eta mahaira hurbilduz galdetu zion zuhurki: —Prest al zaude beste batekin sozio kantuak egiteko?

—Ez dakit bada, segun.

—Begira, nahi izanez gero, maisu bat aurkez diezazuket... napolitar bat da. Ciccio jaunak kantu garrantzitsu bat egin nahi du. Hortarako balio duen pertsona baten bila dabil, nola esan, pertsona trebe baten bila. Nere ustez, zu izan zaitezke pertsona hori. Maisu diplomatua da bera. Zera... konposatu zuen, ez naiz orain gogoratzen.

Atsegin zitzaion Masinori negoziatzaile bezala bere burua agertzea eta xaloki itaundu zion: —Eta zuk zer, zenbat irabaziko duzu lan honetan? Zerbitzariak, ordea, ez zion erantzun, mostradore atzera joan eta iturri bati trapu bat pasa ondoren diotsa: —Xox horiek besterik ez banitu bizitzen jarraitzeko, lekutan nengoke.

Masino urduri jarri zen une batez. Laguna isilik geratu zen eta berak ez zekien zer esan.

—Napolitarra al da Ciccio delako hori? —galdetzen dio azkenik ziurtasun ezaz.

Zerbitzariak irribarretsu: —Zeuk galdetu, oraintxe dator.

Une hartan justu zetorren tipo handi bat, bere axeri begiak aurpegi urdaitsuan ezkututzen zituena. Gainjantzia askatu eta aurreneko mahaiian eseri zen, puzka.

Masinok arretaz begiratu zion, Ciccio kafegailu espresan ziharduen bitartean. Denak isilik zeuden.

Kafea hartzerakoan, ordea, gizaseme lodia hizketan hasi zen: —Hau da hau komeria, beti topatu beharra italiar-napolitarrekin...

—Maisu jauna —zerbitzariak moztuaz—. Hemen dago zuk nahi duzuna. Abestiak egiten dakien kazetari bat, alegia...

Maisuak Masinori begiratu eta zurikeriaz beteta diotsa:

—Sartzerakoan konturatu naiz, bai, bera izan zitekeela. Bueno, adiskide, zer diozu zeuk?

Masino pentsatzen zegoen, hain zuzen: "Espabilatzen ez banai, tontotzat hartuko naute" eta Ciccio bere zereginetara zihoa-larik, idazteko zuen abilitadea eta kantutxo-herritaren arteari buruz zuen afizioa bereizi zituen.

—Kantutxoa? Kantua! —ebakiaz—. Guk ez dugu kantutxorik egiten, hori kontsumo-merkerako gaia da. Ni, kantu handi bat, italiar jatorria duen kanta idaz dezakeen artista baten bila nabil ni... Zu poeta al zara?

—Bai, noski. baina aurretik jeneroaz eta lanaren esparruaz ados jarri behar da. Musika eta letrak aldarde berdinekoak izan behar dute... sentimentua, zera esan nahi dut... beharrezkoa dela, alegia, musika eta letra ildo berekoak izatea. —Ikuskizun bitxia gertatzen zen Masino herritar soil baten gisara hitzegiten entzutea.

Gizon lodiak, ihardetsiaz: —Nola? letra da musikari atxiki behar zaiona, adiskide! Gaiari buruz, gauza jakina da bereizketa: kantua eta kantutxoa, baina sentimentua bakarra da, sentimentua...

—Hain zuzen nik —esan zuen Masinok garunak urtuaz— egin nahi nukeena ez da kantutxoa, kantua ere ez, zerbait modernoa baizik gure sentikizunak era herrikoi batean adieraziko lituzkeena.

—Ulertzen dut, bai, nola ez —baieztatu zuen maisuak pentsakor— zer edo zer artistikoa. Zergatik ez duzu idazten kantua, herrikoa izateaz gain artistikoa ere bada.

Abuztuko izerdi kutsua antzematen zen giro hartan.

Masino-k ostera, bereari eutsiaz:

—Ez dut garbi esan —maisua onespenu—. Begira: zera nahi nuke, gaur egun musika berri den bezalaxe letrarekin ere berdin gertatzen da. Badakizu kantuaren gorputza letra dela —ha-

rrituta— eta musika, ostera, anima-onespena. Egungo musikaren izpirituari osoro egokituko zaion letran pentsatzen dut; dakizunez "blus": ez da erromantza bat. Ikusi, bestela, yazza... —yaz esan zuen zehazki.

—A! Yazza, yazza! Baina yizzerako letrarik idatzi al duzu bada? —maisuk isekari irribarre alaitsuz. Eta nork ezarri dio doinua?

Masinok, arlo horretan aski inozentea zela baieztatu zuen lotsakizunez. Purrustada bat ere espero zuen, baina, bai zera: zoriontsu zegoen maisua.

—Oso xaloa zara eta ni pertsona xalo baten bila nabil. Zu zara nik behar dudana pertsona.

Masino piamontetarra urduri jartzen hasi zen. Berrero "yazze" aren gaiari lotu zitzaion. Horretan badugu Ameriketatik zer ikasirik. Entzun al duzu filmeetako kantutxoren bat?

—Ez iezadazu filme soinuarekin mintza, adiskide, musikariak goseak hiltzen ditu eta. Amerika eta Amerika ondo! Guk egin dugu Amerika eta. Han denak napolitarrak dira. —Eta zitzaion arrazoirik falta—. Zer nahi duzu esatea? Melodia mundua gurea da.

Masinok, Italia ez zela zoritxarrez Amerika erantzutea pentsatu zuen, baina hori bere buruaren aurka harriak jaurtitzea zitekeela otu zitzaion, eta, gainera, azalez behintzat, kafetegi hartan bertan "Turine" nahiko "an-fibioa" zela esaten zuten.

—Dena den, maisu jauna, zuk nerekin lan egin aurretik, zer egiten ote dakidan jakin nahiko duzu, ezta?

—Ez dago gaizki pentsatua. Etor zaitez nire ostatura; piano bat daukat bertan.

—Ondo, baina zerbait prestatuta joan beharko dut. Zer gomendatzen didazu?

—Adiskide, nirekin lanean jardun nahi baduzu, lehenengo baldintza "etorria" da, inspirazioa. Zuk, egin nahi duzuna. Horren ondoren, nere sentsibilitatea ukitzen baduzu, konponduko gara.

—Maisu, zure musikaren berri eman beharko zenidake aurretik... Ados jartzeko ere, hala uste dut nik.

—Nere musika? Hor zehar entzuten da gogotik. Begira, nere lana "testaferro" baten esku uzten dut, komertziala egitea beste aukerarik ez baitaukat... (Masino harritu ta).

—...Zer nahi duzu... izenen bat? Bada, begira, "La nui'ko tan-goā" adibidez. Bai, bai, nik egina da.

Arratsaldeko lehen orduetan, zain zegoen Masino kale kantoi batean, goizean uste ez bezalako egoera, bestalde, baina gaine-rantzeko gauza guztien antzera, egun hartako gertakari bakarra-ren atala osatzen zuena. Horretaz gain, ustekabeko zita hark, arratsaldea botatzeko ez ezik, gero zabalegi ere agian esango du-gun zerbaitetarako ere balioko zion.

Akatsez betetako txartel familiar baten bidez, zita bat izan zuen eta bera han zegoen zain. Ez dira gauzak nahastu behar he-men eta pentsatu, agian Masino gogoz kontra ibil zitekeela pa-seatzen neska batekin. Edozein gizasemek ezin du etsi emakume etsaienekiko ere sentitzen duen gorrotoa frogatu gabe. Esan izan da gorrotoak eta maitasunak antzekoak direla, eta horregatik, hain zuzen, gizonak andrazkorik gorrotatuko ez baitluan jokutzen du.

Baina, ez, ordea, Masinok. Masino egun hartan harrigarria egon zen, lizuna bezain zitala. Eta hau diot guk guztiok ere haren antza handiskoa ere badugulako.

Neska, bost minutuko atzerapenez soilik ailegatu zen. On-gisko jantzia mirabe izateko. Abiatu ziren biak, mutila altu eta narrats eta neska, osterā, beroki arre eta fieltrozko kaskete ba-tekin. Eta adiskideki eskua eman zuten elkar:

—Zer moduz, neskato?

—Pozik nago. Etorri zara, e?

—Ikusten duzu.

Arkupetan zeuden. Zer dela eta hain bat-bateko zita hura gal-degin zion Masinok. Bakarrik nengoen —ihardetsi zion neskā— oso bakarrik. Aspaldian ez dugu elkar ikusi. Biziki estimatzen di-zut etorri izana, maitetxo. Masinok ez zuen "maitetxo" delakoa go-goan hartu. Beste batzuetan ez zion piropo hura protesta egin gabe utziko, horregatik, hain zuzen, neskatoak maliziaz eta isekari esan zion.

—Bueno, Daina, nora goaz?

—Ez dakit. Berdin zait. Dina deitzen zen, baina, Masinok, po-sesio zentzunez emakumeen izenak aldatzeko ohitura zuen, gero, haien ausentzian ere beraiez oroitu eta amets egiten lagun zekion.

Dinatik, Daina-ra, ingeleraz Dinah da. Polita, dudarik gabe, baina ez da beti hala gertatzen.

—Ez al da harrigarri, Daina, noizbehinka elkar ikusi, egun bat, bi..., eta ondoren ilabete osoak elkarren berririk izan gabe pasatzea? gogoan al duzu azkenekoa? belaze hartan?

—Bai, noski. Irribarre lurruntsuaz burua makurtu eta Masinogana hurbildu zen piska bat. —Benga, benga— esan zion lagunari. —Eta barkuan pasatako arratsaldea? gogoratzen? Arratsalde hartan ia Po-ra erori ziren biak, elkarri ematen zizkioten besarkaden indarraren balantzaz.

Isilaldi baten ondoren Masinok: —Esaidazu zer egin duzun egun hauetan. Bakarrik, ezta? —erantsi zion irri maltzurrez.

—Ba, bai, bakarrik egon naiz ia esateko. Ez naiz kasik irten; injineruarekin azkena.

—Ez didazu injineruaren historia inoiz ongi azaldu, Daina. Konta iezadazu.

—Zer esatea nahi duzu bada?... Baina, nora goaz?

—Leku txit polit batera, Daina. Itxi begiak eta kontaidazu. Injinerua...

—Bueno, injineruak kotxea zuen; egun batean igotzera gonbidatu eta muinora joan ginen.

—Eta zer egin zenuten muinoan? —Masinok galde maltzurki.

Gisako axalkeriak ziren Masino eta Dainaren arteko loturak amodiozko menturaren bat edo beste eta zer edo zer zehaztezinaz gain. Baina egun hartan Masino, nolabait esanda, neska beharrez sentitzen zen eta ingeniarekin izandako kontuak jakin gogoz, jelsiaz baino areago gai kilikagarria zeritzolako. Gauza jakina da, bat gazte denean...

Hain zuzen, Dina harritu zitzaion: —Ezer ez, gizona —eta ondoren irribarrez nahasitako damu tonuan: ezta zurekin egin nuena ere.

—Gaitzerdi Daina —esatea otu zitzaion, baina une hartan, halabeharrez, arkupe irteeran kotxe batek harrapatu zituen kasik eta ez zuen izan ezer esan beharrik.

—Egiatan, Dinak jarraiki —beti nago bakarrik—, batzuetan negar ere egiten dut.

—Benga, benga —Masinok— ezkondu egin behar zenuke, maitea.

Dinak ez zuen irribarrerik egin. Kale bakarti batean zeuden eta Masinok, ohi zuen eran, musu gartsu eta grinatsua eman beharra sentitu zuen oinez pasatzen zirenen bildurrik gabe; hori zen, prezeski, lehengo ezagutu zutenean Dinaren sinpatia erakarrri zuen detailea. Behin eta birritan musukatu zuten elkar eskuen laztanaz areagotuz eta ondoren Dina aldendu zen. Soinekoa leundu eta ezpainetako karminaz oroitu zen. Masinok ispilua sostengatzen zion, baina Dina beste zerbaietan zegoen:

—Norekin nahi duzu ni ezkontzea? Jende jator askorekin egon naiz: zeu, injenierua...; ez nintzateke nere mailako jendearekin erraz moldatuko. Zeinekin ezkon naiteke? —Astiro ziharduen ezpain-barraren ukituaz tarte harturik, baina batez ere aitorten neketsuaren eraginez. Norekin ezkondu? Igeltsero batekin? Eta gero? Nola bizi? Ez nintzateke langile soil batekin moldatuko. Joko ninduke agian, ez luke fintasunik edukiko; ez, ez, ezin izango nuke.

—Nork esan dizu langile batekin ezkondu behar zarenik —bi-tartekatatu zitzaion Masino—. Jende asko dago munduan. Auskalo zer aurki zenezakeen! —Konpromisorik nahi ez zuten hitzokin beste azpi esanahia, auskalo zein, iradoki nahi zuen, baina lotsagarri iruditu zitzaion bere burua. Haserako usteizunak desagertu zitzaizkion. Dinak, ustekabea, atera zuen larritasunetik:

—Gertatu zaidan zertxobait kontatu nahi dizut. Gogoan al duzu iragan igandean barkutik agurtu ninduen tipoa? Diru pila duen baten laguna da. Barkuko tipoa bere moduko lagun bat du; a zer zital parea. Egun batean laurok topo egin eta kafe bat hartzera joan ginen. Bietako batek milioinariaekin hitzegiten zuen. Besteak neri zein aberatsa eta ergela zen bere laguna kontatzen zidan eta ez zuela inoiz emakumerik ezagutu. Zeharka zera adierazi nahi zidan, alegia hura nik maiteminduz gero laurok aterako ginatkeela irabazle. Ondoren beren "garçonniere"ra gonbidatu ninduten. Konturatzen nintzen atsegin nintzaiola aberatsari, baina ez zen ezer esatera ausartzen. Beste biak arduratzen ziren "garçonniere"ko zereginez; te eta pastak eman zizkiguten. Hitzegin eta farre egitetik eman zidan, pozik baitnengoen. Bat batean barkukoa besarka eta musuka hasi zitzaidan, aizu. Erropak kentzea nahi zuen. Nik, ordea, ezetz eta ezetz, non beste biek otoka eta meatxuka eraso ninduten. Aberatsa, berriz, mutu. Berari

otoi egin nion, egiatan emakume indartsu azaldu nintzen, eta berak irtenerazi ninduen.

—Ba begira, egun batean beste biak ikusi nituen eta konpainia egin nahi izan zidaten. Nik, ordea, ezetz, eta haiak ergela nintzela jaurtiki zidaten aurpegira; egindakoa egin arren, ezkon nintekeela aberatsarekin. Ezta? Badakit nahi izanez gero ezkon nintekeela berarekin. Baina, ez zitzaidan gustatzen eta ez dut maite. Pentsa igeltsero batez maiteminduko banintz...

Masino sorgor zegoen eta aitortu nahi ez bazuen ere, Dina ia bilutsik jartzeko zorian gela batean idurikatzeak urduritu zuen une hartan. Buruan itzuli-mintzuli zerabilen ideia bat piztu zitzaion. Ondoren esaten saiatu zen:

—Ez nuke bi horiek zerriak direnik esango, ergel hutsak baikizik. Gauzak horrela egitea ere..., ezta Daina? —irribarrez—. Bizitzaz piska bat disfrutatzea, beste hariko ezpala da, ez ala? - eta berriro irribarre egin nahi izan zuen.

Dinak ere irribarre egin zion —ilunago— eta besora oratu zitzaion. Isilik geratu ziren puska batean bata besteari lotuta.

—Etorriko al zinateke gaur nerekin, Daina?, leku polit batera eramango zaitut.

—Nora?

Masinok, zer esan jakin gabe:

—Apuurtxo bat bakarrik egongo gara. Ez al duzu nahi, Daina? Beste hartan barkuan bezala —eta gehiago estutu zuen bere kontra.

—Gaur ez, Masino, gaur ez dut gogorik. Goazen hortik zehar elkarrekin; zinera edo.

—Zer bada? Zergatik ez? —irri isekariz.

—Ez da ezergatik. Ez dut gogorik gaur. Hitzegin dezagun, gutxi ikusten zaitut eta.

—Han ere hitzegin dezakegu. Bakartiago egongo gara.

—Masino, gero ez gara gehiago elkar ikusiko. Ez du penak merezi. Gaur, ez.

—Benga, Daina —izan zaitez zintzoa, zatoz.

—Ez, Masino —neskak irmoki— hobe dut etxera joan.

Argi zegoen egun hartan ez zegoela zer eginik. Dainak, egun

hartan, solasa nahi zuen. Masino, amorrarazior, itota sentitu zen, balizko abentura haren interes gutxiak areago handitzen zuena. Eta dena, kapritxo batengatik, ez beste ezergatik. Horrek bere onetik ateratzen zuen.

—Zoaz, zoaz etxera —sastakatu zion urrutiratzen zela— eta izurra zaitzala beste norbaitek.

Dina, zur eta lur geratu zen; erraietatik "oh" negarti bat atera eta korrika aldegin zuen.

Masinok osatu zituen kupleak. Kafetegian eserita, zigarro bat erre eta Ciccio jaunaren zain zegoen, zeren, goiz hartan, tirabira batzuren ondoren, maisuak onartu baitzuen berak doinu modernoei buruz egindako proposamena ("blues"ak) eta berak kantuari buruz zuen ideia aldaezinarekin argi utzi zuen bizitzak bere kontzientzia sentiberan eragindako laidoen konpentsazio zela.

Zain zegoen Masino, bere lan nagusia poltsikoan. Bitartean, gainbegirada bat eman diezaiegun kuple hauei, zeinak, bestalde, funtsekoak baitira gure historia honetan.

Lehenengoa, aski arrunta da:

Zenbat emazteki dabil kalean,
amodio amets dirudiena,
baina, geraraziz gero, gaixoa zu!
bat batean kiratsa sumatuko diezu.
Ezin hobeak dirudite,
kantoiaren ertzean gizonen batek keinu dagienean,
baina aurrez aurre jarri bezain azkar
ausardiaz zera diote: emaidazu zigarro bat.

Ondoren ezaguna zaigun errepika; baina bigarrena, zitala zen:

Badira gisako emaztekiak,
egun batean maitatzeko zoragarriak direnak:
musuka itzazu ahoan, eta beherago,
baina uxa itzazu azkarki albotik.

Erdi itzali den zigarro hondarraren gisan,
garratzak dira zaporez,
zaude erne eta ez ametsik egin
amodioa denik inolaz.

Horixe idazteko gauza izan zen Masino.

Sartu zen maisua, elkar agurtu eta ostaturantz jo zuten.

—Ezer berririk, adiskide? —galdetu zion don Cicciok bestea aztoratuta ikusirik.

—“Blues” batzuk egin ditut —papera sakeletik atereaz.

—Ikustagun, ikustagun —besteak erantzuki.

—Pianoan probatuko dugu. “Blusse”a artiskitiko ere bada. Ia ailegatu gara.

Iritsi ziren azkenik. Igo zuten eskilara makur bat, kasu haue-
tan beti gertatzen den bezala eta, azkenik, sartu ziren gauza bitxiz
betetako gela hotz eta handi batera. Ohe bat, galtzontzilo pare bat
zintzilik, kitarra bat orman eta musika partitura mordoak nonahi..
Horrez gain oleografia zenbait kitarraren inguruan.

—Jarri lasai, mesedez —hasi zen. Arratsaldeetan fresko egi-
ten du hemen. Eta, besterik gabe, bufadak jaurtikiaz, eseri zen
pianoan.

—Beraz, prest al duzu kantatxoa? Emaidazu; kilikagarria iru-
ditzen bazait, egina dago.

Eta Masinok, egia esan, piska bat emozionatuta eskura eman
zion papera hartu zuen.

Ciccio jauna atrilerantz itzuli, eskuizkribua finkatu eta teklak
begira jarri zen. Ondoren, erasokor:

—Zigarrokinen “blusse”a? Ez al da izen zarpaila? Bueno, zar-
paila izanik ere, izan daiteke egokia. Ikustagun.

Eta dena irakurri zuen hozki, noiz edo noiz teklaren bat joaz
eta une batean, bigarren kuple hasieran aurrerantz makurtu eta
Masinori deitu zion zirriborro bat argitzeko. Masino iada, lasaitu-
xeago zegoen eta bere buruaren jabeago.

Osoki irakurri zuenean, Ciccio jauna osteratek ten begira jarri
osterate eta osoki barnebilduta tarareo bat jotzen hasi zen.

—Nire asmoa blues xume bat egitea izan da —Masinok herabeki.

—Bai, bai, —besteak—. Baina orain gaiari buruz pentsatzen
ari nintzen. Zarpaila deitu izana, gehiegiskoa iruditzen zait. Eta,
zuk, zer diozu, adiskide?

Masinori ez zitzaion bat-batean erantzunik etorri. Isilune baten ondoren:

—Bertsoa, komikoa da, adiskide; arretaz egiten duzu lana. Baina azpi-gaia aldatu beharko litzateke. Badakizu, jendeak ez ditu zenbait gauza onartzen. Guk emea suge dela esaten dugu, pozointsua, eta hori onartzen du... Arrazoia duzu, adiskide, arrazoia duzu: emeak maltzurak dira, baina zigarrokin bat, denak hankapean hartzen dute. Teatroan dagokeen edozein senar edo amorante asaldatu egingo litzateke. Ados nago zurekin, baina, zer esan?, ni mutil zaharra naiz; emea, errekatxoan dagoen zigarrokin baina okerragoa da, emeak dena nahi izaten du...

Masinok itxaropena galdu zuen osoki. Halere erantzuna eman nahi izan zion gezurra esanaz:

—... Hain zuzen. Emagalduei buruz da.

—Bai? Hau? Bai eta ez, adiskide. "Blusse" a malenkonia da eta malenkonia edozein emakumek sorraraz dezake. Gauza bat da suge eta pozoitsu deitzea, baina zigarrokinarena, inolaz ere ez.

Lehen esan dugunez, Masino pazientzia handikoa zen, piromontetarra gainera eta ez zen gehiegi haserretu. Papera jaso filosofikoki eta irteten hasi zen, baina maisuak ez zion utzi eta kanta bat jo nahi izan zion. Afal ordura arte egon ziren.

Beraz, Masino, mutil onbera, etxerako bidean kuplea buruan ostera joan zen. Gau osoa eman zuen hartan eta zenbat eta gehiago pentsatu, orduan eta kaskarragoa iruditzen zitzaion. Nola egin zezakeen hain kaskarra ziotsan berekiko. Ondoren Dina etorri zitzaion burura, egun hartan kontsolazio bila beregana etorria. "Baina, nolaz egin dut hori", zioen berekiko, nahiz jakin alferrikako galderak zirela, izan ere hurrengo goizean berriro ere pozez beterik egin baitzuen lana tranbia eta automobilen zarata tartean.

Kalera

Giantomasso Delmastro, "Lingote"ko andre sukaldariak Masin deitzen zuena, mekaniko ona zen hogeii urteekin.

Soldaduskara joateko garaia iritsi zitzaionean basati samarra zen oraindik, baina gizaseme erneek beti ematen dute ezagutzera beren burua eta soldaduska kokoteraino aspertuta bukatu arren, Napollesko Estatu Nagusiko txofer karneta eskuan itzuli zen; sei-

nale garbia ziega gutxi ezagutu eta brigadekin harremana izateko aukera izan zuela.

Sasoiz beteta itzuli zen Turinera eta segidan FIAT-eko frogatxofer lanean aritu zen; bakarrik zegoen —desagertua iada sukaldaria— eta arrakasta izateko itxaropenez gainezka. Masinek diploma eskuratu nahi zuen eta egun osoa muinoetan zehar zizturik bizienean jardun ondoren, lokatzez zipriztinduta eta jantziak lur eta haizez eraginda, gaua iristean beste hogeiren bat emplegatu eta langileekin, gela ilun batean sartzen zen mila ergelkeria eta mekanika egoki samar piskat ikastera. Bi urteko lanaren buruan, azterketa batek ireki ziezaiokeen fabrikan lehen pausoak emateko atea.

Masini denbora alferrik galtzen ari zela iruditzen zitzaion eta egoera hark militarretan ezagutu zuen harrokeria hutsala oroitarazten zion, zeinaren muntaia mantentzeko gogorki lan egiten baitzuten, nahiz hura izan edo ez izan berdin-berdina izanik eta haiek desagertuz ere ez baitzuen inork hura gogoratu ere egingo. Baina bizitzaren aldarteak dira: itxi begiak, garrantzitsua diploma eskuratzea da. Gaitzerdi Masinek errepideetan zehar, ziztu bizian, maldan gora eta behera ibili eta euritan busti eta eguzkitan lehortzeko aukera zuela. Azken finean eskolan ikasia praktikatu besterik ez zuen egiten. Eta bere azpian burrunba hotsez zerabilen motorra maneiatzea ere, sakrifizioa bezainbat aurkikunde ere gertatzen zitzaion.

Baina, eta huraxe zen okerrena, bazen gehiago ere. Masinok eskolan bere buruari gain-hartzen ikasi zuen. Bere bizitza oso "arrunta" izan zela sartu zioten. Hautzaroan bizitako etxea eta auzokoak zulo ziztrin batzuk zirela, goseak egon zela, guztia gauza jakina zen Masinorentzat.

"Arrunt" hitz hori, gogorregia iruditzen zitzaion eta ezin zuen horrelakorik esan aurreko urteetako oroimenak gogoratzean: sukaldariarekin edandako tragoak, ostatuan kitarra hartuta emandako pasadak eta kale-kantoitan sasi meatxuka pasadako gauak. Serioegia izan bizimodu hura. Baina, "arrunt" bizi, nonbaitetan izatekotan, soldaduskan egiten zen.

Beste hitzetan, bera italiarra zela sartu zioten eskolan eta italiarrak izan zirela Julio Cesar, Balilla eta Cavour; italieraz idatzi zutela Dantek bere *Jainko Komedia* eta Vicenco Montik... Zer idatzi zuen Vincenzo Montik?; aberria eta hizkuntza direla aberastasunik

nagusienak eta Erromak erakutsiko ziola munduari zibilizatuki bizitzen. Aukeran garrantzi gutxiago zuen Natur Zientziak. Horiek ikasi beharra zegoen langileak gizon izatekotan. Baina Masinok jende asko ezagutu zuen bere garaitan eta soldaduskan. Hitzekoak ziren, jende orekatua eta haien hitz eta esanez fida zitekeen, nahiz berez harroputz eta kaboak izan. Ez zuen pentsamendu horietan unerik galtzen, baina gizon sentitzen zen osoki.

Botanikako irakasletzar hura pentsatze hutsak, marroiez jantzita mozkor baten gisan edonolako sailkapenak hitz-totelka diskurtsuak jaurtikitzen zituenean, hark ba ome zekien nola egiten den bat gizon, farrez hiltzeko zorian jartzen zuen, okerragorik ez esateagatik. Horrez gain, italiara eta historiako irakasle hark, ahots dardartiz irakurtzen zuen ezkonberri bat eta ikasleen duintasuna handitu nahiean edo haien bizitz propioan sartzeko ohitura zuenak, bere onetatik ateratzen zuen. Behin batean ezkonberri hau Carducci errezitatzen ari zela, lagun batek zera argudiatu zion: —Garibaldik ekarri digun gauza bakarra, hegoaldeko ezjakin horiek beste ez dira izan—. Masinentzat egia borobila zen.

Gau batean, italiara eta aberri-historiako irakaslea, ohikoa zuen bezala, gelara sartu eta zuzendu zen zintzoki bere lekura, balantza egiten zuen mahai batera. Ondoren, ariketa mordoa ateratu zuen, paper aldesbresenetan idatzita, koaderno orriak, zigilu ofizialdun papertzar, paper txuri puska, kontabilitateko orriak, aurrean ezarri eta klaseari begiratu zion aire maltzurrez. Segidan, albokoari banatzeko agintzen dio.

Ariketa guztiak banatuta zeudenean, berriro isiltasuna nagusitu zenean, Masin-ek erdi zutik "irakasleari" begiratu zion eta esan: Eta nerea?

—Zurea hemen dago Dalmastro —gordeta zeukan paper bat agirian jarriaz. Ondoren mahaia eskuaz arinki kolpatuaz: —Dalmastro, orain ere zureetako bat egin duzu. Beste egun batean Eliza zenuen aitzaki, orain, ostera, Pietro Micca. Esango al didazu —aixkire— nola idaz daitekeen gisako zerbait?

Masin, ordea, lasai. Beldur piska bat eduki zuen baina orain lasai zeukan kontzientzia; baina zer esan?:

—Gai bat garatu dut..., zera..., uste dut... —Joan zedila pikutara ergel hura. Zertara zetozen ergelkeria guzti haiek?

Irakasleak seko moztu zion eta prest zuen erretolika jaurti: —Esana dizut, Delmastro, asko egiteko gauza zara. Ideia korapi-

lotsuz, baina biziaz nahasita zaude. Aurreiritziak utzi behar dituzu eta asko irakurri. Beste behin Elizaren aurka mintzatu zinen. Arrazoi duzu agian, baina pasa dira apaizen kontrako jarduteko egunak eta, gainera, zer dakizu zuk apaizez? Badira hor zehar gai interesgarriagoak, guretzat batik-bat, langile italiarrak... —ezkonberriak langiletzat jotzen zuen bere burua—: ikusi ote zuen inoiz galda-labe bat?... , Estatua, familia, elkar-lana, horiek dira gure arazoak, eta, bestalde, gizasemearen arazo betierekoak. Hau horrela, Pietro Micca-ren mitoa zure erara interpretatu duzu... Zer arraio da mitoa? —gauza guztiz pertsonala eta interesgarria; horregatik uste dut pena merezi duela eztabaidatzeak, beraz, gelakideen solaserako, ahots altuan irakurriko dugu, baina, egiatan, ez nuke gisakorik berriz gertatzerik nahi, zeren..., —irribarre maltzur amorragarri bat adieraziaz— zenbait sintesi historiko arriskutsuak baitira.

Masin lehertzeko zorian zegoen. Bere lana ergelkeria zen, baina, gauzak horrela jarri zirenez, denen aurrean hura defendatzera behartuta sentitu zuen bere burua.

—Delmastro, gustoa baduzu, emaeizu historiako klase bat gelakideei.

Masinek, mahaira inguratu eta papera hartu zuen. Maltzurki irakasleari begiratu zion, honek irribarre ergel bat zerion bitartean, eta gaiari ekin zion: —*Mintza bitez Pietro Micca-ren jectaz. Hark familiaren ideiaz eta sakrifizioaren idealismoaz duen zerikusiaz, Heroiaren irudiaren gastetasun iraunkorraz.*

Gela osoa, kuriositatez beterik, entzuteko prest jarri zitzaion. Batek diotsa: —Aurrera, Delmastro!— Isilik —irakasleak zorrozki—; eta ondoren: —Ekin Delmastro, irakurri testua osoki! Utz ditzakezu aldamenara nire zuzenketak. Eta hasi zen:

—Garapena: Pietro Micca 1706an jaiotako heroi bat da. Turin-darrak suharki ari ziren Victor Amadeo-ren aurka beren burua defendatzen. Gau batean, hori guztia zoritxarreko atsedendian zegoela, frantziarrek, lur-azpiko murruegara sartzen saiatu ziren; han zegoen, hain zuzen, polbora eta Biella-ko Pietro Micca ere, eta zarata entzuterakoan, ausardiaz eta sakrifizioz beterik erne jarri zen bodegan zeudelako ustez, eta, ondorioz, gudari bati ura ekartzeko agindu zion denbora pasa ahal izateko. Biek batera edan zuten eta ondoren, lagunak ihes egitera gonbidatu zuen, baina Pietro Miccak, zelatari egon behar zuela eta ezin zuela postua utzi

ihardetsi zion. Pietro Micca "piketea"ri agintzen dio eta esaten: -
 erne mutilak, aberria arriskuan dago. Baina Biella-ko heroia ez
 zen konturatu haiek sentitzen zuten bildur ikaragarriaz bera kupe-
 letik edaten ari zen bitartean, zeren denek batera, ihes egin
 baitzuten. Orduan, Pietro Micca, zutik jarri eta aberria gogoratuaz,
 azken tragoa eman, azken-azkenekoa, eta galerietan barneratuz,
 txingar baten bidez mina lehertarazi zuen gisa horretan aberria
 salbatuaz; hondakinak han daude oraindik ere monumentua erai-
 ki zaion lekuan, han izendatu zuten heroi bezala betirako, azken
 tragoa eman zuen kupela ere enparantzan bertan aldemenean
 duela.

Azken hitzak maliziaz beterik irakurri zituen Masinek eta ez
 ziran ia entzun ere. Gelakideak ordura arte elkarrri "isilik" ziztuta
 eta mahaiko eskuzartadaz elkar esijitzen egon ondoren, lehertu
 ziren azkenik. Garraisiak, hanka-zartadak, algarak, ikaragarriko
 isbanbila sortu zen. Irakasleak, farre-algaraka, eskuak mugituz
 isiltasuna eskatu zuen. Alferrick, ordea. Eta, itsumustuan, bi ikasle-
 ren izenak galdetu eta apuntatu zituen. Segidan:

—Entzun duzue, ezta? Hori da, beraz, zuen adiskideak Pietro
 Micca-ri buruz duen iritzia...

—Ez al zara konturatzen adarra jotzen ari zaizula —esan zion
 norbaitek azken aulkitik piamonteraz.

Ezkonberri delakoa zur eta lur geratu zen; bai baitzekien pia-
 montera. Isil-isilik! Ondoren, haserre begiratu zion Masini. Us-
 tekabea harrapatu baitzuten hitz haiek.

—Zer... zer diozu? Hori egia al da? "Txatxu alena, besterik ez
 haiz" —pentsatu zuen Masinek eta bera ere algaraka hasi zen.

—Bakoitzak ulertzen duenaren arabera dago hori. Zenbaite-
 tan, nahiz arretaz begiratu, bat ez da gertatzen denaz jabetzen.
 Banuen nik ikasi besterik egin ez zuen ofizial bat eta denek adarra
 jotzen zioten.

Erantzuna baliagarria zitekeen. Baina, sakoneko aulkietan,
 beste algara lehertu zen, irrintzi bat bezain iraingarri eta garbia.

Irakaslea saiatu zen nahaste-borraste hartatik ahal bezala ir-
 teten, bere duda-mudako ohorea galdu gabe.

—Beraz, benetan, tontakeria bat egin nahi izan duzu, bai ala
 ez?

—Noski, baietz. Zer besterik nahi duzu bada?

—Ongi, ongi. Zoaz zuzendariagana eta esaiozu ez zaitudala gehiago klasean ikusi nahi.

Masin atera zen eta norbaitek ezkutuan bostekoa luzatu zion baina berak uko egin zion marmarka: —Hoa pikutara.

Hurrengo goizean, eguzkia irten aurretik, Masin kotxe bat frogatzaera joan zen Pino-ko aldakara. Mahasti eta arbolen tartean gora eman zituen zenbait jira eta bira —hura bai gozamina mar-txak sartu eta atera—, urrutiko haranaren sakonean Turin bistan zuela.

Masin ez zen errepide eta motorraren eraginaz ohartzen. Aurrera eta aurrera, foko itzali eta begi lausotuekin, esnatzeaz baitle-goen. Bezpera-gaueko zurrutaren aho lehorra eta buruko mina sentitzen zuen, bakardade hartan eta motorraren zarataz are-a-gotzen zitzaion.

Ez zuen ezertan pentsatzen. Kontzentratu zen osoki, begiak itxita, Pinora iritsi nahi baitzuen ahalik eta azkarren zerbait ja-teko. Zorionez, hurbil zegoen. Muino gaineko azken zelai puska korritu zuen, albotik igurtzika pasatako kotxearen aurka madari-kazioak jaurtikiaz eta herrian sartu zen, iada ordurako bakardade osoan.

Ohiko kantinearen bila joan zen, mendebaleko sarreran dagoe-na, errepidera begira, Atlantic Oil eta Spidoleéine kanto handien inguruan. Betiko neska atea irekitzen ari zen. Gogorik gabe agurtu eta goizaldera oheak izan ohi duen antzeko epeltasunean murgil-du zen. Aulki batean brastaka eseri eta ez zen mugitu harik eta platera aurrean ikusi zuen arte.

Bien bitartean, eguratsa garbitzen ari zen. Beste bezero bat sartu zen, bibote griseko laborari bat, "pattar" baso bat balantzaka zurrupatuaz. Bera saltxitxoi puska bat murtxikatzen ari zen. Bestearen zurruta ikustean ileak laztu zitzaizkion.

Bukatu zuenean, zigarro bat biribildu zuen aharrausi eginaz. Ondoren, ke tartean, pentsamentu desberdinetan murgilduta egon zen.

Baina ez zegoen zer pentsatu askorik. Beste kilometro asko egin behar zituen motorra frogatzen. —Villafranca-raino, esate ba-terako. Ondoren, okerrik ez bada, bazkaria—. Horrek poztu zuen.

Arratsaldean deus ere ez; gauean, are eta gutxiago. Eskolatik

jaurtiki zuten, eta zer? Ez dago "pattarra" bezalakorik. Denek ergel hutsak dira, irakaslea eta ikasleak.

Baina eskolarik gabe ezin zuen tekniko diploma eskuratu; bizi guztiak kotxeak frogatzen ibili beharko zuen. Bueno, bost axola, "eskolatik aldegitako zorian nengoen eta..."

Tabernatik irten eta kotxeak aire librean duen goiko aulkira igotzeko prestatu zen. Bere menpean, txasis luze bat, bilutsik, ardatz eta motor, engranaiak, aurrean, dena bizi-bizirik, hautsez josituta, berebilaren funtsa den belozidadaea. Burrunbaka irten zen Chieri aldera, ekialdera, behelaino gorria duen aldera. Sorbaldan nabaritzen zuen harritzarren kontrapisua —karrozeria eta etxe tartetik zizturik bizienean irteteko prestatu zen. Berehala aurkitu zuen errepidearen zati zuzena, "jesus" batean pasako zuena.

Azken kalera iritsi zen, eguzki galga etsigarria aurrez aurre zuela eta sekulako kaskarreko minarekin.

Une horretan garrasi bat entzun zuen. Kolpe bat, jauzi arin bat. Ez zen egindakoaz konturatzen. Motorra geratu eta jaitsi zen, bi gizaseme garrisika zituela atzetik. Dardar zegioten bi belaunek. Agi denez, norbait harrapatu zuen.

Auzia berehala konpondu zen. Gidatzeko karneta kendu eta lantegitik bota zuten. Ez zuten kartzelan sartu hildakoa ere —pattarra edandako laboraria— mozkortuta zegoelako.

Eta Masinek, bakardaderik osoenean Turinen eta munduan, besterik gabe, trena hartu zuen poltsikoan 40 lira besterik ez zituela.

Hegoaldeko itsasoak

Arratsalde batean muino baten magalean zehar goaz oinez, isilik. Ilunabar berankorraren itzalean nere lehengusuak zuriz jantzitako erraldoi bat dirudi, zeina, patxadan, aurpegi beltzaran, goibel, mugitzen baita. Isilik egotea da gure dohaina. Gure arbasoren bat oso bakarrik egon bide da, nonbait —gizon handiren bat ergel tartean edota ero gizagaixo bat— beretarrei hainbestearainoko isiltasuna erakusteko. Arratsalde honetan hitzegin du nere lehengusuak. Berarekin
igoko al nintzen

galdetu dit; gailurretik nabaritzen da gau baretan Turingo itsasargi

Oraindik min egiten didate milaka farolen argi isekariiek zango arrastari askoren gainean.

Nere lehengusua, gudua amaitzean itzuli zen, erraldoi eta benetako alpetar. Bazuen dirua.

Senideek zera zioten isilka: Askü du urte bat dena xahutzeko eta ostera mundura itzuliko da fortuna bila.

Desesperatuek gisa horretan hiltzen dira.

Nere lehengusuak betarte oldarkorra du. Beheko solairu bat erosi
zuen

herrian, eta bertan porlanezko garaje bat

eta aurrean, gasolindegi distiratsu bat

eta zubian, kurban bertan hesi-iragarpen erraldoi bat.

Ondoren mekaniko bat dirua egiteko

eta "Langak" korritu zituen zigarroak erreaz.

Bitartean, herrian bertan ezkondu zen. Neska argal

eta atzerritarren gisako ilehori bat hartu zuen emaztetzat,

ziurrenik, munduan zehar egindako ibilaldi batean ezagutua.

Baina bakarrik jarraitu zuen. Zuriz jantzita,

eskuak atzean eta aurpegi beltzaran,

azokaz azoka ibiltzen zen eta betarte isekariz

zaldiei buruz egiten zuen tratua. Gero

proiektua pikotara joan zitzaionean, plan berrien arabera

haraneko animalia guztiak desagertarazi

eta jendea motorrak erostera behartuko zuela azaldu zidan.

Baina animalietan animaliena —hala zioen berak-neu naiz,

ideia horren asmatzailea. Jakin behar zuen, jakin,

hemengo idi eta pertsonak arraza berdinekoak direla".

Oinez daramagu ordu erdi luze bat. Hurbil dago gailurra,

gero eta nabariagoa da inguruko murmurioa eta haizearen

txistua.

Bat-batean, nere lehengusuak geratu eta niri begira diotsa:

"Urte

honetan

iragarki bat jarriko dut: Santo Stefano

beti izan da aintzindari "Belbo" haraneko

festetan". Esan bezate nahi dutena

"Canelli"koek. Ondoren, aldapan gora jarraitu zuen.

Gaua da eta lur eta haize usainak inguratzen gaitu,

urrutian argi-ñirñirrak ageri dira: etxaldeak, belarrira iritsi

ezin diren

automobilak: eta nik, gizaseme honek txertatu didan kemena

nabari dut,

itsasoari, urrutiko lurraldeei eta siltasunari erauziak.

Nere lehengusua ez da bere bidaietz mintzatzen.

Hemen edo han izan dela dio lehorki

eta bere motorretan pentsatzen du etengabe.
Amets bat geratu zaio odolean: su-piztaile
zihoala Holandako arrainuntzi batean "Zetazeo" bat gurutzatu
zitzaien

eta hegan ikusi zituen arpoiak eguzkitan,
odol apartsu tartean baleak ihes ikusi zituen,
pertsekutzaileen ihes, isatsak gora eta lantzen aurka borrokan.
Behin mintzatu zitzaidan gertakari horretaz.
Baina esaten diodanean
lurreko irlarik ederrenean
goizalba ikusi dutenen artean zoriotsuren arteko bat dela
irribarra loratzen zio oroitzapenekin eta
haientzat eguna zaharra zenean eguzkia ostera
gailurreratzen zela erantzuten dit.